

Biblioteksplan

Hörby kommun

2025-2029

Fastställt i Livsmiljönämnden 2024-11-13

Fastställt i Bildningsnämnden 2024-12-7

HÖRBY
KOMMUN

Innehåll

1. Inledning	3
2. Målgrupper	3
2.1 Alla	3
2.2 Barn och unga	3
2.3 Personer med funktionsnedsättning	4
2.4 Nationella minoriteter och personer med annat modersmål än svenska	4
3. Nulägesbild	5
3.1 Folkbibliotek	5
3.2 Bokbuss	6
3.3 Digitalt bibliotek	6
3.4 Skolbibliotek	6
3.5 Förskolebibliotek	7
4. Samarbeten	8
4.1 Samarbete inom kommunen	8
4.2 Bibliotekssamarbete inom Skåne Nordost	8
4.3 Regionalt bibliotekssamarbete	8
4.4 Nationellt bibliotekssamarbete	8
5. Framtid: utveckling, målbilder och utmaningar	9
5.1 Folkbibliotekets målbilder för perioden	9
5.1.1 Att öka läsglädje för barn och unga genom att:	9
5.1.2 Att vara en plats för kunskapssökande och digital kompetens genom att:	9
5.1.3 Att vara en fri och demokratisk mötesplats för alla åldrar och olika livsvillkor genom att:	9
5.2 Kulturhuset Victoria	10
5.3 Framtid skolbibliotek	10
6. Utvärdering	11
7. Referenser/vidare läsning	11

1. Inledning

Alla folkbibliotek och skolbibliotek i Sverige ska enligt lag ha en biblioteksplan för styrningen av sin verksamhet. Det är ett dokument som befinner sig mellan det som styr och erfarenheter, och mellan nuet och det som kan skönjas i framtiden. Denna plan ska fastställas politiskt, och ska gälla 2025–2029. Syftet med Hörby kommuns biblioteksplan är att stärka den kommunala biblioteksverksamheten genom att ge inriktning för viktiga fokusområden under viss tidsperiod. Planen är ett offentligt dokument och tydliggör folk- och skolbibliotekens uppdrag och inriktning under perioden.

Mycket påverkar bibliotekens verksamhet och flera lagar och dokument rör biblioteksverksamhet. Den viktigaste för folkbiblioteket är *Bibliotekslagen SFS 2013:801*.

Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning. Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska främja litteraturens ställning och intresset för bildning, upplysning, utbildning och forskning samt kulturell verksamhet i övrigt. Biblioteksverksamhet ska finnas tillgänglig för alla.

Bibliotekslagen § 2

Ansvarig nämnd för folkbiblioteket är Livsmiljönämnden. Ansvarig nämnd för skolbiblioteken är Bildningsnämnden.

2. Målgrupper

2.1 Alla

Varje kommun ska ha folkbibliotek. Folkbiblioteken ska vara tillgängliga för alla och anpassade till användarnas behov.

Bibliotekslagen § 6

Därför ska det på folkbiblioteken finnas ett brett medieutbud som kan fylla mångas behov och spegla både kulturens bredd och åsikternas mångfald. Basutbudet bör även spegla behoven på orten och litteratur om Hörby uppmärksammas. Lokaler ska vara lämpligt utformade för bibliotekets verksamhet och för att vara tillgängliga för alla.

Det finns grupper som enligt bibliotekslagen och kommunala dokument ska ges extra uppmärksamhet och stöd.

2.2 Barn och unga

Folkbiblioteken ska ägna särskild uppmärksamhet åt barn och ungdomar för att främja deras språkutveckling och stimulera till läsning, bland annat genom att erbjuda litteratur utifrån deras behov och förutsättningar.

Bibliotekslagen § 8

Sedan 1 januari 2020 är FN:s konvention om barnets rättigheter, allmänt kallad barnkonventionen, en svensk lag. Att utveckla och förbättra barn- och ungdomsperspektivet är en viktig del i arbetet med biblioteksplanen. Därbland poängteras barnens rätt att komma till tals och att beakta barnets bästa i alla beslut.

2.3 Personer med funktionsnedsättning

Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska ägna särskild uppmärksamhet åt personer med funktionsnedsättning, bland annat genom att utifrån deras olika behov och förutsättningar erbjuda litteratur och tekniska hjälpmedel för att kunna ta del av information.

Bibliotekslagen § 4

För personer med behov laddar biblioteket ner talböcker, det vill säga inlästa böcker för personer med olika lässvårigheter. På samma vis hjälper biblioteket till med att registrera personer hos Legimus för egen nerladdning av talböcker. På bibliotekets webbplats finns skärmuppläsare. Lättlästa böcker i olika svårighetsgrad finns för både barn och vuxna. *Boken kommer* är en service biblioteket ger åt dem som inte själva kan ta sig till biblioteket eller bokbussen. Detta innebär att personal plockar ihop medier åt personerna enligt önskemål och gör hembesök. På bokbussen finns en lift för att möjliggöra besök för rörelsehindrade.

2.4 Nationella minoriteter och personer med annat modersmål än svenska

Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska ägna särskild uppmärksamhet åt de nationella minoriteterna och personer som har annat modersmål än svenska, bland annat genom att erbjuda litteratur på

- de nationella minoritetsspråken
- andra språk än de nationella minoritetsspråken och svenska
- lättläst svenska.

Bibliotekslagen § 5

För personer som talar något av de nationella minoritetsspråken eller har något annat modersmål än svenska finns böcker på många språk på biblioteket. Viss möjlighet finns även att rekvidera böcker från andra bibliotek i Sverige för att komplettera det egna beståndet. Ett stort antal lättlästa böcker i olika svårighetsgrad finns för både barn och vuxna.

3. Nulägesbild

3.1 Folkbibliotek

Hörby fick sin första biblioteksverksamhet 1865. Bibliotek har sedan dess funnits på flera platser i kommunen. Folkbiblioteket ligger sedan 1978 på Vallgatan 7 i Hörby, men kommer att flytta under planperioden.

På biblioteket finns barn- och ungdomsavdelning, vuxenavdelning med studieplatser, magasin samt en foajé för mindre utställningar. Här finns fritt internetnätverk, datorer med internetanslutning, samt möjlighet till utskrift och scanning för besökarna. Huset är en naturlig mötesplats för många Hörbybor. Biblioteket har en så kallad meröppetfunktion, vilket innebär att det är tillgängligt för självservice varje dag året runt 07.00 – 22.00 för dem med speciellt avtal.

Medierna på biblioteket är till större delen tillgängliga för allmänheten att plocka själv, förutom de medier som finns i magasin. Dessa måste plockas fram av personal.

Mediesamlingen utvecklas kontinuerligt genom tillskott och gallringar. Det är en levande mediesamling som styrs av kvalitet, efterfrågan, utbud och aktualitet. Av personalen får man professionell hjälp att finna litteratur för både studier, lustläsning och bildning. Förutom att hitta litteratur kan man göra utskrifter, bedriva studier samt få hjälp med att kontakta myndigheter. Alla medier är förtecknade i bibliotekskatalogen, som är gemensam för folkbiblioteken i Skåne Nordost. Biblioteken arbetar aktivt för att minska klimatpåverkan eftersom själva grundidén med bibliotekslån är att återanvända befintliga resurser.

Biblioteket i sig utgör också en attraktiv mötesplats och bidrar till **ett gott liv**. Många olika typer av aktiviteter förekommer på biblioteket, både med och utan personalens medverkan. Exempel på sådana kan vara visningar, bokprat för barn, unga och vuxna, skapande verksamhet, föreläsningar, utställningar och författarbesök. Samverkan kring detta sker i olika former och med olika aktörer, kommunala såväl som externa.

Illustration: Charley Käberg

Bild: Hörby kommun

3.2 Bokbuss

Det har funnits bokbuss i Hörby kommun sedan 1977. Nuvarande bokbuss köptes in 2019. Bokbussen har en stor fördel jämfört med fasta filialer genom att den blir mer flexibel. Man kan ändra både turer och tider efter behov och önskemål för att nå ut i hela kommunen vilket bidrar till **ett levande Hörby**. Bokbussens verksamhet är förlagd till eftermiddags- och kvällsturer för allmänheten, och på dagtid som ett kompletterande stöd för förskolorna och skolorna. Bokbeståndet byts ut mellan olika typer av turer för att bäst passa målgrupperna.

3.3 Digitalt bibliotek

Webbplatsen SNOKA är en gemensam resurs för alla folkbibliotek i Skåne Nordost. Här kan allmänheten söka medier, reservera och förlänga lån, få tips på läsning och se vilka kommande evenemang som erbjuds på de olika biblioteken. Biblioteket erbjuder även olika digitala tjänster där du exempelvis kan låna e-böcker, strömma film och studera körkortsteori. Hörby bibliotek finns även på sociala medier där följarna kan ta del av aktuell information, boktips med mera.

3.4 Skolbibliotek

Enligt 2 kap.36 § Skollagen (2010:800) ska ”Eleverna i grundskolan, anpassade grundskolan, specialskolan, samskolan, gymnasieskolan och anpassade gymnasieskolan ska ha tillgång till skolbibliotek”.

Enligt läroplanen Lgr22 kapitel 2.8 står det att det är rektorns ansvar att alla elever får tillgång till, och förutsättningar att kunna använda, skolbibliotek. Rektorsansvaret ska även möjliggöra att skolbibliotekets verksamhet används som en del i undervisningen för att stärka elevernas språkliga förmåga och medie- och informationskompetens.

Skolbibliotekets syfte är att serva både elever och personal med litteratur såväl till undervisning som för fritidsläsning. En väl fungerande skolbiblioteksverksamhet är också en del av skolans framgångsrika undervisning och bidrar till att utveckla elevernas språkliga förmåga och medie- och informationskunnighet. Skolbiblioteket jobbar särskilt med de enligt bibliotekslagen prioriterade grupperna, nationella minoriteter och personer som har annat modersmål än svenska samt elever med funktionsnedsättningar.

I Hörby kommun finns det sex skolor av varierande storlek med ett sammanlagt elevantal på ca 1500 för hela kommunen. För närvarande har varje skola ett skolbibliotek där det är möjligt att låna böcker bland annat via en digital lånekiosk. Georgshillsskolan har en fackutbildad bibliotekarie på 50% och Frostaskolans högstadium har

en fackutbildad bibliotekarie på 20%. Resterande skolor har lärare med varierande tid schemalagt till biblioteksarbete. Frostaskolans låg- och mellanstadium har för närvarande ingen ansvarig för skolbiblioteksverksamheten.

På de skolor där det finns fackutbildad bibliotekarie anordnas olika läsfrämjande aktiviteter som bokprat, högläsning, utställningar etc. Bibliotekarien samarbetar även med lärare och personal för att främja läsningen på skolan. Bibliotekarien ansvarar även för administrationen av Legimus till elever med lässvårigheter. I utlåningsstatistiken kan man se tydliga skillnader mellan kommunens skolbibliotek, beroende på om man har en utbildad bibliotekarie med avsatt tid för skolbiblioteksverksamhet, eller inte.

I kommunen finns en skolbiblioteksgrupp där skolbibliotekarie, de lärare som ansvarar för skolbiblioteksverksamheten och en rektorsrepresentant ingår. Denna grupp arbetar för att lyfta olika frågor om skolbibliotek till agendan, gör gemensamma inköp för ett gemensamt bokbestånd av böcker på andra språk samt anordnar Hörby skolors läsutmaning.

I kommunen finns även ett samarbete mellan skolbibliotek och folkbibliotek. Detta rör bland annat frågor om det gemensamma datasystemet som idag sköts av folkbiblioteket. Men även barnbokspoolen som har flera exemplar av olika titlar och kan användas till bland annat gruppläsningar, är något som utnyttjas gemensamt av skolbibliotek och folkbibliotek.

3.5 Förskolebibliotek

Enligt Skollagen kap. 8 2 § ska förskolan stimulera barns utveckling och lärande samt erbjuda barnen en trygg omsorg. Verksamheten ska utgå från en helhetssyn på barnet och barnets behov och utformas så att omsorg, utveckling och lärande bildar en helhet. Förskolan ska främja allsidiga kontakter och social gemenskap och förbereda barnen för fortsatt utbildning.

Förskolan erbjuder en variation av språkutvecklande insatser under hela barnets förskoleperiod, då förskolans uppdrag är att väcka barnens läslust och nyfikenhet för litteratur. Förskolan erbjuder en lärandemiljö som inspirerar och stimulerar barns språkutveckling. Varje förskola har iordningsställt läsmiljöer där tillgång till olika språkutvecklande material finns tillgängligt i form av litteratur, sång- och sagopåsar, digitala verktyg, flanasagor och annat pedagogiskt material som används dagligen. Som komplement till böcker erbjuds även inlästa böcker på olika språk via Polyglutt.

Bild: Hörby kommun

Alla förskolor har kapprumsbibliotek där man i tidigt skede lyfter vikten av högläsning för förskolans familjer och lockar med böcker som är igenkännande för barnen, då böckerna läses på förskolan. Förskolorna använder sig även av kommunens bibliotek och bokbuss som finns tillgänglig varje månad. Bibliotekets personal finns tillgänglig för förskolan kring val av litteratur och de håller även i sagostunder.

Ansvariga för att det bedrivs en språkutvecklande verksamhet där adekvat material finns tillgängligt är rektor på förskolan samt pedagogerna på respektive avdelning.

4. Samarbeten

4.1 Samarbete inom kommunen

- Kulturgaranti – obligatorisk verksamhet för skolelever där folkbiblioteket bidrar med biblioteksbesök, boktips, författarbesök med mera. Museum och Kulturskola bidrar med andra delar i detta.
- Bokstart – samarbete mellan folkbibliotek och barnhälsovården för att ge 0–3-åringarna en bra bokstart. Alla små barn får en bokgåva, föräldraträffar anordnas, läsfrämjandematerial delas ut.
- Bokbussen – kör regelbundet ut till vissa skolor och förskolor i kommunen för att främja barns och ungdomars läsning.
- Barnbokspool – folkbibliotek och skolbibliotek har en gemensam barnbokspool på folkbiblioteket att nyttjas gemensamt. Här kan lärare hitta flera exemplar av samma titel för att använda i undervisningen.
- Personal på biblioteket genomför också kulturella aktiviteter för äldre på särskilda boenden samt personer i daglig verksamhet. Detta sker i form av läsning av anpassad litteratur.

4.2 Bibliotekssamarbete inom Skåne Nordost

Samarbetsparterna har utformat gemensamma medierutiner, samordnar gemensamma upphandlingar och har ett gemensamt utvecklingsarbete. Biblioteken har en gemensam webbplats och ett gemensamt reservationssamarbete som sammanlagt omfattar 1 000 000 medier, vilka alla i Skåne Nordost har tillgång till. De dagliga medie- transportererna inom Skåne Nordost utförs av Regionservice och delfinansieras av Region Skåne och deltagande kommuner.

4.3 Regionalt bibliotekssamarbete

Transporter utförs mellan biblioteken i Skåne och huvudman är Region Skåne. Kurser och utvecklingsarbete bedrivs också i deras regi.

4.4 Nationellt bibliotekssamarbete

Ansvarsbibliotek är formellt Kungliga biblioteket som också har som uppdrag att utforma nationella riktlinjer för biblioteksutveckling. Fjärrlån, det vill säga lån utanför Skåne Nordost, kan beställas och sändas över hela landet och mellan olika bibliotekstyper.

Internationella biblioteket är en del av Stockholms stadsbibliotek och har som uppdrag att ge service till folkbiblioteken i hela Sverige med litteratur på många av jordens språk. Servicen är tänkt att komplettera men inte ersätta de enskilda bibliotekens egna bestånd.

Bevarandansvar för medier utgivna i Sverige och på svenska i världen finns på nationell nivå.

5. Framtid: utveckling, målbilder och utmaningar

För att kunna navigera och balansera i det nya medielandskapet ställs det stora krav på bibliotekets verksamhet och inriktning.

Medievärlden är i ständig förändring och utveckling. Muntligt berättande var förr sättet man förde berättelser och kunskap vidare på. Först på 1800-talet fick tryckta medier brett genomslag i samhället och fram till det digitala genombrottet var dessa allenarådande. Numera har ljud och bild fått allt större utrymme och betydelse och våra nya medievänor både kompletterar och tar över läsandet av tryckt text. På senare tid har mänskligt skapande fått sällskap av AI-genererat innehåll som kompanjon/konkurrent. Parallellt med det digitalas positiva effekter, kommer nya rön om försämrad läskunnighet och negativ påverkan på psykiskt mående. På detta följer råd om minskad skärmanvändning inte minst för barn och unga.

5.1 Folkbibliotekets målbilder för perioden

5.1.1 Att öka läsglädje för barn och unga genom att:

- biblioteken fokuserar på ett brett, genomtänkt medieutbud som stärker språkutveckling och läslust. Litteratur för barn och unga prioriteras särskilt.
- folkbiblioteket och skolbiblioteken samverkar genom att aktivt arbeta med lässtimulerande projekt.
- utöka verksamheten med inriktning på barn i förskoleåldern.
- via Kulturgarantin göra det möjligt för alla barn och ungdomar i grundskolan att få ta del av litteratur och läsfrämjande.
- arbeta läsfrämjande med barn och unga i de miljöer de rör sig, såväl fysiskt som digitalt.
- arbeta för att främja läsning för barn och unga sommartid.

5.1.2 Att vara en plats för kunskapssökande och digital kompetens genom att:

- inspirera till läsning av olika texter och medier för att stimulera läsglädje och främja språkutveckling.
- vara en självklar källa till att söka information och kunskap för människor i alla åldrar för att på så vis främja nyfikenhet och ett livslångt lärande.
- vara en naturlig plats för invånare som studerar.
- arbeta för att låntagare ska få kunskap om det digitala biblioteket SNOKA och bibliotekets digitala tjänster.
- erbjuda studie- och datorplatser för att säkerställa medborgarnas tillgång till det digitala samhället.

5.1.3 Att vara en fri och demokratisk mötesplats för alla åldrar och olika livsvillkor genom att:

- öka barns och ungas delaktighet i bibliotekets verksamhet, till exempel i utvecklandet av miljöerna i det nya kulturhuset.
- arbeta med metoder och aktiviteter för att stimulera fler till läsning.
- verka för ett brett och kvalitativt utbud, och vara lyhörda för önskemål från medborgarna.
- vara en mötesplats som inbjuder till samtal och motverkar utanförskap i samhället.
- erbjuda en bred programverksamhet för olika åldrar och intressen.

5.2 Kulturhuset Victoria

Under planperioden kommer biblioteket att flytta till nya lokaler i anslutning till biografteatern Metropol och med en utställningsdel emellan. Detta innebär såväl nya möjligheter som utmaningar för bibliotekets verksamhet och personal, varav några av dessa listas nedan.

- Nya fräscha lokaler, från början avsedda för biblioteksverksamhet, vilka är utformade efter rådande tillgänglighetsanpassningsregler.
- Metropol kan användas som samlingslokal vid föreläsningar och teatrar utan att man, som nu, behöver möblera om bibliotekslokalerna inför evenemang.
- Utställningar kommer att få mer utrymme till sitt förfogande och i samband med detta en högre ambitionsnivå.
- Det kommer att finnas ett rum särskilt avsett för kreativt skapande som också kan användas som allmän samlingslokal.
- Det kommer för första gången att finnas en mindre trädgård i anslutning till kulturhuset som kan användas av besökarna.
- Flytt till nya lokaler kommer att kräva en stängningsperiod av biblioteksverksamheten.
- Samtidigt planeras ett byte av klassifikationssystem. I nuläget sorteras alla biblioteksmedier enligt ett system som heter SAB men biblioteket avser i samband med flytten att övergå till ett system som följer internationell standard, Dewey decimalklassifikation (DDK). Detta system förordas av Kungliga biblioteket och är det mest spridda klassifikationssystemet som används i 142 länder.
- Eftersom de nya bibliotekslokalerna blir mindre, både vad det gäller personalutrymmen och publika utrymmen, måste personalens arbetsätt förändras. I stället för att ha all verksamhet under samma tak kommer det att behövas ett externt magasin med plats för äldre, magasinerad litteratur, rekvisita och övrigt material som inte ryms i kulturhuset. I samband med planeringen av magasinet kan utrymmen avsedda för musei- och arkivmaterial också skapas där. Bokbussen kommer att ha sin fasta parkering vid magasinet; bokbussmedierna och personalen som arbetar med dessa kommer också att utgå därifrån. En plats för av- och pålastning kommer dock att finnas intill kulturhuset, och bokbussen kommer att användas som en länk mellan biblioteket och det externa magasinet.
- Biblioteket kommer till viss del att bli motorn i det nya kulturhuset, och i samverkan med Metropol och andra parter kommer verksamheterna att berika varandra.

Bild: Daniel Berg Arkitekter

5.3 Framtid skolbibliotek

För att skolbiblioteket ska kunna vara en del av undervisningen, utifrån beskrivning i Lgr22, krävs det att alla skolbibliotek är bemannade. Ett mål för denna period är därför att alla skolbibliotek i Hörby kommun bemannas med fackutbildad bibliotekarie på en bemanningsnivå som möjliggör att skolbibliotekets verksamhet kan integreras i det pedagogiska arbetet på skolan. Detta är också önskvärt för att få en mer likvärdig skola där alla elever har tillgång till skolbibliotek med fackutbildad bibliotekarie. Detta är också i linje med regeringens proposition 2023/24:164 Stärkta Skolbibliotek, vilken resulterat i en kommande ändring i Skollagen.

”Med skolbibliotek avses i denna lag en samlad, gemensam och ordnad verksamhet med ett allsidigt och målgruppsanpassat utbud av analoga och digitala medier som ställs till lärarnas och elevernas förfogande för att användas som en resurs i undervisningen. Utöver de ändamål som anges i 2 § bibliotekslagen (2013:801) ska ett skolbibliotek främja elevernas läsande och medie- och informationskunnighet. Skolbiblioteken ska vara bemannade i sådan utsträckning att ändamålen med skolbibliotek uppnås. Varje huvudman ska sträva efter att för skolbiblioteksverksamheten anställa personal som i första hand har en examen från en högskoleutbildning inom biblioteks- och informationsvetenskap eller i andra hand en examen från en annan relevant högskoleutbildning.” Denna lag träder i kraft 1 juli 2025. En skolbiblioteksplan som preciserar hur ändamålen med skolbiblioteket ska uppnås enligt nya lagen, kommer att upprättas under 2025. Den kommer att vara ett komplement till biblioteksplanen tills denna revideras 2029.

Ett annat mål är att uppnå ett ökat samarbete och samverkan mellan skolbiblioteken såsom gemensam kompetensutveckling och utbyte av bestånd. Ett bättre samarbete när det kommer till skolornas mediebestånd är även önskvärt i ett ekonomiskt syfte då exempelvis klassuppsättningar hade kunnat vara gemensamma istället för att flera skolor köper in klassuppsättningar av samma bok. Även när det kommer till beståndet av böcker på andra språk är det gynnsamt att detta fortsätter att byggas upp gemensamt.

Vi vill även se ett ökat samarbete mellan skolbibliotek och folkbibliotek. Främst i formen av gemensam kompetensutveckling och gemensamma satsningar.

6. Utvärdering

Biblioteksplanen kommer att följas upp av bibliotekspersonalen årligen för att säkerställa att inriktningen följs och målen finns med i det dagliga arbetet.

7. Referenser/vidare läsning

- Hörby kommuns värdegrund (2007)
- Medierutiner SNOKA-biblioteken Skåne Nordost
- Medieplan SNOKA-biblioteken Skåne Nordost
- Region Skåne (2023) Regional biblioteksplan 2022-2025 för Region Skåne
- Region Skåne (2024) Regional kulturplan för Skåne 2025-2028
- SFS 2009:724 Lag om nationella minoriteter och minoritetsspråk
- SFS 2010:800 Skollag
- SFS 2013:801 Bibliotekslag
- SFS 2018:1197 Lag om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter

BIBLIOTEK

Hörby kommuns bibliotek

HÖRBY
KOMMUN